

Naslov članka/Article:

Učenje z igro se seli na prosto

Learning through Play Moves Outdoors

Avtor/Author:

Dr. Nina Novak

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk, št. 2-3/2024, letnik 26

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2024

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Slika 1. Glasbila v glasbeni učilnici na prostem.
Foto: Nina Novak, 2024

Dr. Nina Novak,
Val učenja

Učenje z igro se seli na prosto

Learning through Play Moves Outdoors

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljeno razmišljanje o pomenu učenja z igro, tudi proste igre izven učilnic. Učenje z igro je umeščeno v šolski kontekst. Predstavljene so nekatere teorije in spoznanja avtorjev, ki raziskujejo igro in njen pomen v širšem družbenem kontekstu. Z namenom podkrepitve teoretičnim in raziskovalnim dognanjem so predstavljeni primeri iger.

Ključne besede: vpliv igre, prosta igra, učenje z igro, učenje na prostem, tvegana igra

Abstract: The article presents reflections on the importance of learning through play, including free play outside the classroom. Learning through play is placed in the school context. Some theories and insights from authors who research play and its importance in a broader social context are presented. In order to support theoretical and research findings, examples of games are presented.

Keywords: influence of play, free play, learning through play, outdoor learning, risky play

Močna vez med učenjem in igro

Yogman idr. (2018) povzemajo teorijo Brunerja, in pišejo, da je igra običajno zaščiten pred posledicami resničnega življenja. Igra je del naše evolucijske dediščine, je temeljna za zdravje in nam ponuja priložnosti za vadbo in izpopolnjevanje veščin, potrebnih za življenje v zapletenem svetu. Isti avtorji iz Ameriške akademije pediatrov (prav tam) se v svojem kliničnem poročilu sklicujejo na Vigotskega in poudarijo, da do učenja pride, ko se otroci aktivno vključujejo v praktične dejavnosti znotraj podpornega socialnega okolja ter da kopičenje novega znanja temelji na prejšnjem učenju, a pridobivanje novih veščin omogočajo socialne in pogosto igrive interakcije, kar je poznano kot »območje bližnjega razvoja«, ki obsega obvladovanje veščin, ki jih otrok ne zmore sam, a jih lahko razvije z minimalno pomočjo. Ob teh ugotovitvah in še mnogih drugih se hitro pojavi mnenje, da to drži le za predšolske otroke. Delno je to res, a verjetno ne gre trditi, da s prehodom otroka v šolo prenehajo veljati vsa spoznanja, začne se druga razvojna teorija in podobno. Zato nadaljujem z navajanjem še nekaterih avtorjev. Prva sta Sahlberg in Doyle (2019), ki sta citirala mnogoštevilne študije, ki potrjujejo, da je prav igra ključna za srečno otroštvo in odraščanje v samostojno odraslo osebo. Povzemam nekatera njuna spoznanja: ostaja malo konkretnih dokazov, ki bi govorili v prid temu, da spodbujanje otrok k pridobivanju akademskega znanja v zgodnjem otroštvu (pri 4- do 6-letnih otrocih), prispeva k dolgotrajni prednosti v učenju, prav tako pa je premalo dokazov, ki bi govorili v prid temu, da različne oblike domače naloge v času osnovne šole vplivajo na akademsko uspešnost otrok (z dvema izjemama, to sta samostojno branje in kratke naloge za osvežitev znanja). Otroška igra je pač skrivnost, kot so skrivnost tudi ljubezen, mir ali sreča. Zato ne preseneča, da celo v strokovnem delu razvojne psihologije najdemo trditev: »Motive, vsebinske značilnosti in namen igre je težko razumeti in razložiti z razumskimi pojmi.« (Horvat, Magajna, 1989). Sahlberg in Doyle (2019) trdita, da je lahko ovira v umeščanju igre v vzgoji in izobraževanju tudi zato, ker ima pojem igra toliko pomenov. Lahko pomeni nogometno, košarkarsko igro in gledališko igro. Avtorja (prav tam) slikovito izrazita mnenje, da je opredeliti definicijo

igre podobno kot opredeliti definicijo ljubezni. Kljub temu poskusita povzeti nekaj opredelitev, ki so jasne in konkretne. Na primer: Igra je videti kot dejavnost brez cilja, povzroča pa zadovoljstvo in veselje ter vodi na naslednjo raven veščine. Igra je za otroke nekaj naravnega, nič zapletenega. Otrok se preprosto igra, ne da bi mu kdo pokazal, kako se to počne. Seveda pri tem govorimo o otroški igri, ki je naravna dejavnost in je notranje motivirana, otrok v njej uživa, pomemben je proces oz. igralna dejavnost in ne nujno doseganje ciljev; omogoča ustvarjanje konteksta za otrokov razvoj (gibalni, čustveni, socialni, spoznavni) in učenje. Gre za priložnosti, da otroci razvijajo domišljijo, samoregulacijo, učno motivacijo, socialne in sporazumevalne zmožnosti, predstavno mišljenje (Marjanovič Umek, 2010). Osnovnošolski otrok še vedno potrebuje igro, kjer lahko preizkuša meje brez nadzora odraslih. Take igre je v šoli in v domačem okolju otrok vedno manj, k čemur veliko pripomoreta strah pred nevarnostjo in želja po nadzoru. Pogosto odrasli tiste dejavnosti, v katerih sami ne vidijo smisla, označijo kot nekoristne in nepotrebne. Zaznati je prepričanja, da otrok/učenec z igro izgublja dragoceni čas za »učenje« in pripravo na ocenjevanje znanja, tekmovalna ipd. ali pa za dodatne obšolske dejavnosti. Veljalo bi narediti študijo, ki bi ugotovila stresni učinek takega delovanja v otroštvu na kasnejši razvoj tesnobe in depresije ter pomanjkanje ustvarjalnosti. Zvaliti krivdo za pomanjkanje igre na pleča staršev je mogoče najlažje in tudi nekorektno, saj mnogi celo otrokovo otroštvo in začetno šolanje sledijo »receptu treh magičnih sestavin«: prosta igra otroka, skupno branje z otrokom, skupni družinski obroki. Zato pa se postavlja vprašanje, čemu igro umikati iz šolskih dejavnosti? Hirsh Pasek (2009) je objavila rezultate raziskav o načinu učenja mlajših učencev, v katerih zaključuje, da otroci potrebujejo »nestrukturirano prosto igro in igrivo učenje« z nežnim vodenjem odraslih, ker se otroci najboljše učijo, ko so angažirani in uživajo. In nenazadnje 31. člen Konvencije o otrokovih pravicah (1989) določa, da »Države pogodbenice priznavajo otrokovo pravico do počitka in prostega časa, do igre in razvedrila, primerne otrokovi starosti, in do prostega udeleževanja kulturnega življenja in umetnost.« Vse skandinavske države so v svojih zakonih opredelile igro kot pravico otrok, kar zajema tudi pravico do

Učenje z igro		
Kaj vemo?	Kaj dokazujemo?	Kaj je treba storiti?
Učenje skozi igro se dogaja skozi dejavno vključevanje, smiselne, ponavljajoče se in socialno interaktivne izkušnje.	Podpira celostni zdrav razvoj, pridobivanje vsebin (npr. matematike) in veščin učenja (npr. izvršilne funkcije).	Naš cilj je razviti ustvarjalne, angažirane učence, ki uspešno delujejo v 21. stoletju.

Preglednica 1: Igrivo učenje oz. učenje z igro in veščine (prirejeno po Golinkoff in Hirsh Pasek, 2016)

SODELOVANJE	KOMUNICIRANJE	KONSTRUIRANJE ZNANJA	KRITIČNO RAZMIŠLJANJE	KREATIVNO RAZMIŠLJANJE	SAMOZAUPANJE
Prevzemanje različnih vlog v družini: brat, sestra, oče, tudi hišni ljubljenci.	Dogovarjanje o vlogah.	Izpostavljenost jeziku, izpostavljenost npr. matematiki, ko otroci plačujejo prodajalcu sladoleda in si izmišljajo svoje valute.	Spraševanje in dogovarjanje pravil, posnemanje odraslih.	Iskanje možnosti za vključitev pripomočkov v igro (na primer obrnjeno kolo postane tovarnjak).	Soočenje z lastnimi izzivi, ko prevzemajo vloge.

igre v šoli. Marjanovič Umek (2001) opredeli ključne podobnosti med igro in učenjem:

- pridobljene izkušnje in znanje otroka,
- otrokovo iskanje različnosti, podobnosti in spreminjanja,
- metaspoznavne sposobnosti, metajezik, metasporezumevanje.

V prispevku je načrtno rabljeno poimenovanje učenje z igro. V tuji strokovni literaturi najdemo izraz »playfull learning« in morda bi bilo bolje ohraniti neposreden prevod iz angleščine, torej igrivo učenje. Toda bojazen, da bi bil izbor tega poimenovanja povsem napačno razumljen, je velika. Strah pred izgubo znanja v ožjem smislu je v našem šolskem prostoru še kako prisoten, saj se igra in čas zanjo pogosto dojema kot nekaj, kar učenci počnejo, ko vse ostalo končajo, ko je čas za odmor ali celo, kot nekaj, kar ne sodi v šolo.

Po drugi strani pa se lahko naslonimo na izkušnje in spoznanja z igrivim učenjem oz. učenjem z igro, ki govorijo o vplivih učenja z igro na razvoj prilagodljivih in medsebojno povezanih veščin sodelovanja, komuniciranja, konstruiranja znanja, kritičnega mišljenja, ustvarjalnosti in samozavedanja (avtorja Golinkoff in Hirsh Pasek (2016) jih na osnovi angleških poimenovanja imenujeta »6 C«).

Sahlberg in Doyle (2019) trdita, da šolam lahko energijo daje prav atmosfera igrive radovednosti, ustvarjalnosti

in odkrivanja in da je čas, da otrokom zagotovimo redno igro v učilnici in zunaj nje, prosto igro, vodeno igro in igrivo poučevanje in učenje, ali t. i. poglobljeno igro. S tem smo uporabili še en termin, ki je povezan z igro, to je poglobljena igra, ki jo omenjena avtorja opredelita kot kakovostno igro višjega reda, katere značilnosti so samostojnost otrok, notranja motivacija, pozitivna čustva, procesna orientacija in uporaba domišljije.

Kadar je igra uporabljena pri pouku, govorimo o didaktični igri, katere značilnost je, da z njo dosegamo vzgojno-izobraževalne cilje (Marjanovič Umek, 2001). Tukaj se postavi vprašanje, ali je torej prosta igra lahko del šolskega programa. Odgovarjam z odločnim da, saj igra in raziskovanje izhajata iz otrokove narave, ki vključuje radovednost. Temeljni elementi radovednosti so: usmerjena pozornost oz. interes, opazovanje in postavljanje vprašanj. Torej vsaka igra vključuje raziskovanje. V šoli pa lahko znotraj učnih načrtov najdemo številne cilje, ki zahtevajo učenje z raziskovanjem ali vsaj z odkrivanjem. Prosta igra je brez posebnih usmeritev in lahko predstavlja učinkovit uvod v spoznavanje življenjskega okolja, spodbujanje pozornosti, ubeseditev, iskanje rešitev in reševanje problemov.

Igra in učenje na prostem

Obstaja veliko dokazanih prednosti učenja zunaj učilnice ali učenja na prostem. Raziskave kažejo, da lahko učenje na prostem izboljšuje akademske dosežke ter podpira fizično, duševno in čustveno zdravje (npr. Rickinson idr., 2004). Ko učitelj sistematično in načrtno učencem omogoča učne izkušnje na prostem, jim daje priložnost, da svoje znanje uporabijo in preizkusijo usvojene koncepte v resničnem svetu. Učencem je omogočeno, da se povežejo z naravo oz. zunanjim okoljem, da uporabijo svoja čutila za raziskovanje, da so bolj angažirani in se lahko bolje osredotočijo. Ob vsem tem pa ne gre zanemariti koristi, ki jih imajo učenci na področju fizičnega zdravja in dobrobiti, saj učenje

»Igra ni mašilo, ko nimamo kaj početi.«

L. Marjanovič Umek

na prostem prinaša tudi gibanje na prostem in to med šolskim učenjem.

Igro v šoli lahko ločujemo na prosto igro otrok samih in kot vodeno igro, v kateri odrasli vodijo otroke, skozi fizične, socialno-čustvene in kognitivne dejavnosti, v učilnici ali na prostem.

Manj ko je igra vodena, manj se odrasla oseba v igro vključuje. Ko pa odrasla oseba (učitelj) posega v igro, naj s svojim odnosom do otrok, didaktično komunikacijo in interakcijo sproža dejavnost otrok, spodbuja, usmerja in dopolnjuje tako, da bodo učenci optimalno obdelali neko učno vsebino in dosegli cilje konkretne ter načrtovane didaktične igre (Novak, 2022). Če odrasli igro ves čas prekinja in priganja, potem jo otroci razvrednotijo, saj vnaprej predvidijo, da ne bo dovolj časa, da bi se igra razvila in zato vanjo ne vlagajo truda (Tovey, 2007). V raziskavah je bilo ugotovljeno,

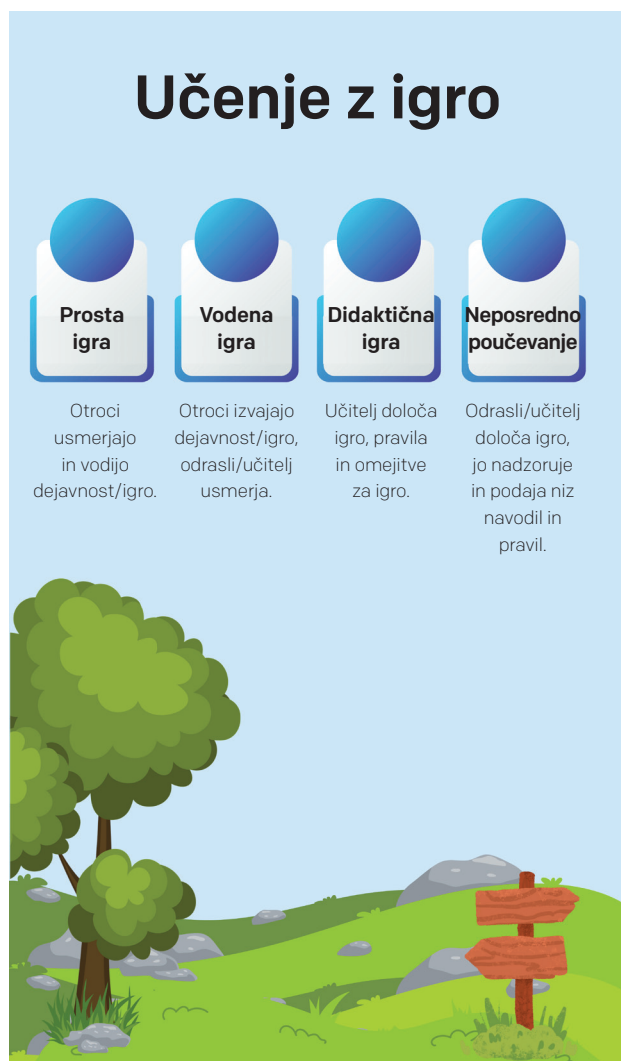
da imajo otroci v povprečnem dnevu le pol ure časa za prosto igro (v vrtcu, kasneje bistveno manj). Preostali čas je večinoma zapolnjen s poučevanjem matematike in pismenosti. (Miller in Almon, 2009; Kos in Jerman, 2013)

Razmišljanje o igri na prostem nadaljujem še z enim pogostim vprašanjem: »Kaj se bodo naučili, če se bodo samo igrali zunaj?« Vprašanje je verjetno provokativno in ga je bolj smiselno in produktivno spremeniti v vprašanje »Česa se otroci ne bodo naučili z igro na prostem?« Če je igra opredeljena kot vrhunec učenja, je težko razumeti vrednost igre. Zato se naslonimo na spoznanja nevroznanosti. Whitebread (2016) poroča o izsledkih raziskav, ki so pokazale, da igrive dejavnosti kot tradicionalno poučevanje vodijo k globinskemu učenju in motiviranosti, da igra vlog vpliva na razvoj veščin in pismenosti ter da fizične in družabne igre in igriva gradnja iz predmetov (npr. zidaki, les) spodbujajo razvoj intelektualne in emocionalne samoregulacije. K temu lahko dodamo tudi ugotovitev avtorja Rajovića (2016): »Stare igre, kot so: frnikole, gumitvist, ristanc, ravbarji in žandarji ... To so idealne igre. Pri njih se razvija akomodacija, orientacija, ravnovesje, otrok mora razmišljati, kam se bo skril, skratka otrok razmišlja ... Mi pa smo te igre pozabili, jih ni več! Otroci leži in gleda v računalnik. Tudi starši otrokom ponudijo škodljive igre. Moramo pa jim ponuditi igre, ki terjajo gibanje in razmišljanje.« Ko govorimo o pomenu igre in dejavnosti na prostem ne moremo mimo izraza, ki se vedno pogosteje uporablja tudi v strokovni literaturi. To je t. i. tvegana igra (prim. Brussoni idr. 2015). Tvegana igra na prostem spodbuja ustvarjalnost, rezilientnost in razvoj socialnih veščin. Omenjeni avtorji govorijo o vplivih take igre na boljše psihično-socialno zdravje otrok. Med tveganimi igrami tako najdemo dejavnosti, v katerih učenci:

- plezajo na visoke predmete,
- doživljajo hitrost gibanja, npr. na gugalnem drogu,
- uporabljajo nevarna orodja, kot so npr. žage,
- izvajajo dejavnosti v bližini ognja in vode,
- sodelujejo v grobi igri z drugimi (borilne igre),
- za nekaj časa »izginejo«, npr. skrivalnice.

V šoli hitro preidemo mejo, ki deli prosto igro od vodene ali usmerjene igre (tudi didaktične igre). Razliko ponazarjajo primeri iger, ki vse potekajo na prostem.

V procesu proste igre med otroci intenzivno poteka razvoj empatije, saj se morajo otroci naučiti zživljati se v čustva in doživljanje svojih vrstnikov, če želijo ohraniti prijatelje ob sebi v igri (Gray, 2013)

Schema 1: Razmerje med vpletenostjo otroka in odraslega v igro
Avtorica: Nina Novak, 2024

Prosta igra

- Otrokom dopuščamo prosti čas za igro v gozdu, pri čemer otroci potrebujejo dovolj časa, da se igra razvija in da so lahko ustvarjalni. Učitelj opazuje otroke.

Delno usmerjena igra

- Učitelj spodbudi igro otrok in se npr. obleče se v čarovnika in začnite čarobno pustolovščino, kar otrokom pomaga do idej za nadaljevanje igre vlog. Podobno lahko učitelj poda pobudo za igro skrivalnic na dogovorjenem območju. Ko otroci pridobijo zaupanje, jim prepusti vodenje igre oz. ustvarjanje lastnih iger.

Usmerjena in vodena igra

- Učencem podamo navodilo, da bodo zbirali različne veje, palice, za pripravo tabornega ognja. Dogovorimo se za pravila za varno nošenje palic. Na primer, držite palice nižje od trebuha ali pa koničaste palice obrnemo proti tlom. Vsak učenec išče svoje palice in jih prinese na skupni prostor, kjer palice urejajo, razvrščajo in uvrščajo (palice dolge kot roka, dolge kot noga, dolge od 2 do 3 pedi).

Vključevanje igre na prostem v dejavnosti obveznega in razširjenega programa

Razvijanje bralne pismenosti ali natančnejše **utrjevanje branja in pisanja na prostem** je izvedljivo na več načinov. Učitelj lahko veliko spremembo naredi že s tem, da vsakodnevno učenje črk začenja z dejavnostmi na prostem (iskanje besed na določen glas, iskanje črk v zapisih v okolju, pisanje/risanje »črk« v velikih formatih na primer na asfaltnih površinah), prav tako pa lahko delovne liste namenjene učenju pisanja zamenja z dejavnostmi na prostem. Dejavnosti na prostem ne nadomestijo prepotrebne sistematičnega učenja branja in pisanja v učilnici in v urejenem strukturiranem prostoru, pač pa proces branja in pisanja izboljšujejo, podpirajo in spodbujajo učence v njihovi želji in radovednosti do »znati brati in pisati«. Dejavnosti na prostem, ki so povezane z učenjem branja, pisanja, govorjenja in poslušanja ter hkrati vključujejo elemente igre, so lahko:

- ustvarjanje muzeja na prostem, pri čemer učenci ustvarjajo znake za kraje, ki so pomembni, predmete, ki jih razstavljajo in obveščanje drugih o tem, kaj lahko v muzeju vidijo;
- lov za zakladom, pri čemer učenci berejo zemljevide ali aplikacije za odkrivanje rastlin in živali v okolju;

- pisanje jedilnih listov in sprejemanje naročil v kuhinji na prostem, kjer učenci »kuhajo« iz blata, peska in listja;
- pravljični sprehod, v katerem učenci berejo dele pravljičice, ki so nameščeni v zunanjem prostoru, kar lahko povežemo tudi z urejanjem zaporedja dogodkov v zgodbi;
- igra vlog kot oblika intervjuja z objektom v naravi, pri čemer se učenci razdelijo v pare. Prvi učenec izvaja intervju, drugi pa predstavlja objekt v naravi. Vprašanja so lahko na primer: Kaj si danes počel?, Koliko si star?, Kako dolgo si že tukaj?, Od kod prihajaš?, Kako se počutiš v okolju, v katerem živiš?, O čem sanjaš?, Kaj si želiš?, Kaj si želiš od ljudi?, Kaj bi rad vprašal človeka?.

Igra na prostem je lahko namenjena **razvijanju veščine komunikacije in sodelovanja**. Taka je igra imenovana Pajkova mreža, njen namen pa je razvijanje skupne strategije za rešitev problema in spodbujanje sodelovanja. Izvedemo jo tako, da med dve drevesi ali med dva droga navežemo mrežo iz vrvi. Cilj učencev je, da pridejo z ene na drugo stran mreže. Seveda se mreže ne smejo dotakniti in vsaka odprtina v mreži se lahko uporabi le enkrat. Igra ima preveč elementov fizične bližine, da bi jo izvajali v prvi fazi, saj bi se tako lahko udeleženci počutili nelagodno. Lahko pa jo naredimo bolj zahtevno tako, da se učenci vmes ne smejo pogovarjati ali pa da se ves čas igre držijo za roke.

Igra na prostem je lahko povezana z izbiro virov. Zato je treba premisliti, v katerem okolju/prostoru bomo igro izvajali, da bodo učenci lahko na ustvarjalen način uporabljali, kar jim okolje ponuja. Tako lahko

»Stare igre, kot so: frnikole, gumitvist, ristanc, ravbarji in žandarji ... To so idealne igre. Pri njih se razvija akomodacija, orientacija, ravnovesje, otrok mora razmišljati, kam se bo skril, skratka otrok razmišlja ... Mi pa smo te igre pozabili, jih ni več! Otrok leži in gleda v računalnik. Tudi starši otrokom ponudijo škodljive igre. Moramo pa jim ponuditi igre, ki terjajo gibanje in razmišljanje.«

organiziramo gradnjo zavetišč za živali v gozdu ali pa glasbil v glasbenem kotičku na šolskem dvorišču, kjer smo predhodno pripravili gradnike za izdelavo glasbenih instrumentov.

Igra na prostem ponuja priložnost za izboljšanje številnih veščin, ena od teh priložnosti so odmori, ki lahko postanejo bistveni del otrokovega šolskega dne prav zaradi nestrukturirane igre na prostem. Nekatere države (na primer Švedska), ki so otrokom kot odziv na njihovo nemirnost omogočile več odmorov, opažajo večji akademski uspeh med otroki, ko odraščajo. Druga priložnost so dejavnosti razširjenega programa, ki s svojo odprtostjo in heterogenostjo omogočajo, da se učenci učijo skozi različne vrste iger.

Namesto zaključka

O pomenu učenja na prostem in igre na prostem velja razmišljati tudi kot o dejavniku varnega in spodbudnega učnega okolja. Zanimivo je, da tudi tisti šolski sistemi, ki so leta v vrhu rezultatov mednarodnih raziskav, ugotavljajo, da otrokom primanjkuje blagostanja, čustvene dobrobiti in ustvarjalnosti. Tak primer je država Singapur, ki je uvedla učenje na prostem in učenje z igro v vrtce in šole. Igra z namenom/ciljem je celo glavni element šolske reforme omenjene države (Zaharia in Ungku, 2017). Verjamem, da bo tudi prenova učnih načrtov okrepila pomen igre in učenja na prostem za učenje mlajših učencev. V prispevku omenjena Akademija ameriških pediatrov izpostavlja, da je skrajni čas, da osmislimo učno okolje, ki bo temeljilo na povezovanju učenja s čustvenim in fizičnim zdravjem otrok/učencev, pri čemer

Slika 2: Glasbila v glasbeni učilnici na prostem
Foto: Nina Novak, 2024

sta igra in učenje na prostem najbolj učinkoviti metodi. Mogoče stanje v Sloveniji še ni tako tragično, a pretirano poudarjanje ocenjevanja znanja, zunanje preverjanje znanja, frontalno in uniformirano poučevanje, ozko postavljen kurikulum ter napačen koncept uspeha s poudarjanjem neuspeha so pasti, katerih se je potrebno v velikem krogu in načrtno izogibati.

Viri in literatura

- Brussoni, M., Gibbons, R., Grey, C., Ishikawa, T., Sandseter, E. B. H., Bienenstock, A., Pickett, W. (2015). What is the relationship between risky outdoor play and health in children? A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(6), 6423–6454.
- Golinkoff, R. M., Hirsh-Pasek, K. (2016). *Becoming brilliant: What science tells us about raising successful children*. American Psychological Association.
- Gray, P. (2013). The play deficit. <http://aeon.co/essays/children-today-are-suffering-a-severe-deficit-of-play>
- Hirsh-Pasek, K. (2009). *A mandate for playful learning in preschool: Applying the Scientific Evidence*. Oxford University Press. 3.
- Horvat, L., Magajna, L. (1989). Razvojna psihologija (2. natis, str. 263). Državna založba Slovenije.
- Yogman, M., Garner, A., Hutchinson, J., Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M. in Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. (2018). The power of play: A pediatric role in enhancing development in young children. *Pediatrics*, 142(3).
- Konvencija o otrokovih pravicah. (1989). Svet Evrope. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/SRL/Konvencija_o_otrokovih_pravicah.pdf
- Kos, M., Jerman, J. (2013). Learning about herbs and spices in the preschool period. *US-China education review*, 3(10), 777–783.
- Marjanovič Umek, L. in Kavčič, T. (2001). Otroška igra. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo*. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L. (2010). Pojmovanje otroka v sociokulturni teoriji Vigotskega – spremna študija. V L. Marjanovič Umek in S. Gaber (ur.). *Govor in mišljenje* (str. 373–400). Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Miller, E., Almon, J. (2009). *Crisis in the kindergarten: Why children need to play in school*. Alliance for Childhood.
- Novak, N. (2020). Didaktična igra kot priložnost za spremljanje razvoja otroka: delavnica. *Razredni pouk*, 22(1), 30–32.
- Novak, N. (2022). Zakaj je učencem na razredni stopnji potrebno zagotavljati čas in prostor na igro? *Razredni pouk*, 24(3), 20–23.
- Rajović, R. (2016). *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka* (1. ponatis, str. 130). Mladinska knjiga.
- Sahlberg, P., & Doyle, W. (2019). *Let the children play: for the learning, well-being, and life success of every child* (1st ed., str. XVII, 445). Oxford University Press.
- Rickinson, M., Dillon, J., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D. and Benefield, P. (2004) *A review of research on outdoor learning*. Preston Montford, Shropshire: Field Studies Council.
- Tovay, H. (2007). *Playing Outdoors: Spaces And Places, Risk And Challenge: Spaces and Places, Risks and Challenge*. McGraw-Hill Education.
- Whitebread, D. (2011). *Hard evidence: At what age are children ready for school?* The Conversation.
- Zaharia, M., Ungku, F. (2017). *In the hunt for new ideas*, Singapore eases obsession with grades. Reuters.